

Ekspertgruppe for fremtidens doktorgadsutdanning

Jan Magnus Aronsen

HelseOmsorg21 / NFR, 04.06.2026

Ekspertgruppens sammensetning

- **Silje Haus-Reve**, professor i innovasjon og regionale studier ved UiS og forsker II ved Norce (leder)
- **Jonas Stein**, viserektor, UiT (nestleder)
- **Jan Magnus Aronsen**, førsteamanuensis, UiO/OUS
- **Asgeir J. Sørensen**, professor, NTNU
- **Linn Merete Sandvoll**, leder og nærings-Ph.d.-kandidat, Kongsberg Defence & Aerospace
- **Lise Rye**, professor, NTNU
- **Taran Thune**, professor, UiO/ forsker I, NIFU
- **Bjarte Bye Løfaldli**, forskingsleder, Kristiansund kommune / førsteamanuensis, HiMolde
- **Lene Tanggaard Pedersen**, professor, Aalborg Universitet

Bakgrunn og formål

- Tiltaket om å etablere en ekspertgruppe ble først omtalt i systemmeldingen (Meld. St. 14 (2024-2025) *Sikker kunnskap i en usikker verden*)
- Bakgrunnen er en sterk økning i antall doktorgrader, men usikkert hvor godt veksten treffer behovet for utvikling, verdiskapning og kompetanse – både i akademisk og i arbeidslivet.

Mandat

- Ekspertgruppen skal vurdere hvordan doktorgradsutdanningen i Norge bør utvikles for å møte fremtidige behov i forskning, arbeidsliv og samfunn, og
- gi anbefalinger til myndigheter, forskningsinstitusjoner og privat og offentlig arbeidsliv om tiltak som kan styrke kvaliteten og relevansen
- Kvaliteten i forskerutdanningen skal være et førende prinsipp for arbeidet
- Ekspertgruppen skal gjøre vurderinger og anbefale tiltak separat for følgende overordnede fagområder:
  - Helse
  - Samfunnsfag og humaniora
  - Teknologi og naturvitenskap

Problemstillinger ekspertgruppen skal vurdere

Rammer for forskerutdanningen:

- Lengde på stipendiatperioden
- Innretningen på ulike finansierungsordninger og -kilder.
- Nasjonalt og lokalt regelverk

Behov for forskerkompetanse i bredden av arbeidslivet

- Særlig i områder av arbeidslivet med behov for omstilling
- Virkemidler for å fremme samarbeid og samfinansiering på tvers av sektorer, og modeller for beste praksis
- Akademiets behov, samt balansen mellom rekrutteringsstillinger og andre stillinger

Nasjonal og internasjonal rekruttering

- I hvilken grad virksomheter utenfor akademia legger til rette for rekruttering av internasjonale arbeidstakere med doktorgrad, og mulige tiltak for å styrke eventuell svak rekrutteringsevne
- Behovet for å styrke norske akademiske miljøers evne til å rekruttere nasjonale doktorgradskandidater

Rammer for gruppens arbeid

- Gruppen skal forankre arbeidet og innhente innspill fra forskningssektoren og relevante deler av arbeidslivet underveis.
- Departementet har oppnevnt en referansegruppe som skal involveres i arbeidet

Referansegruppen består av medlemmer fra:

- Stipendiatororganisasjonene i Norge (SiN)
- Akademiet for yngre forskere (AYF)
- Organisasjonen Ferske Forskere
- NSO
- FFA
- Forskerforbundet
- Akademikerne
- Forskningsrådet
- KS
- UHR
- HOD
- AID
- NHO
- Abelia
- Kif-komiteen

Fremdriftsplan

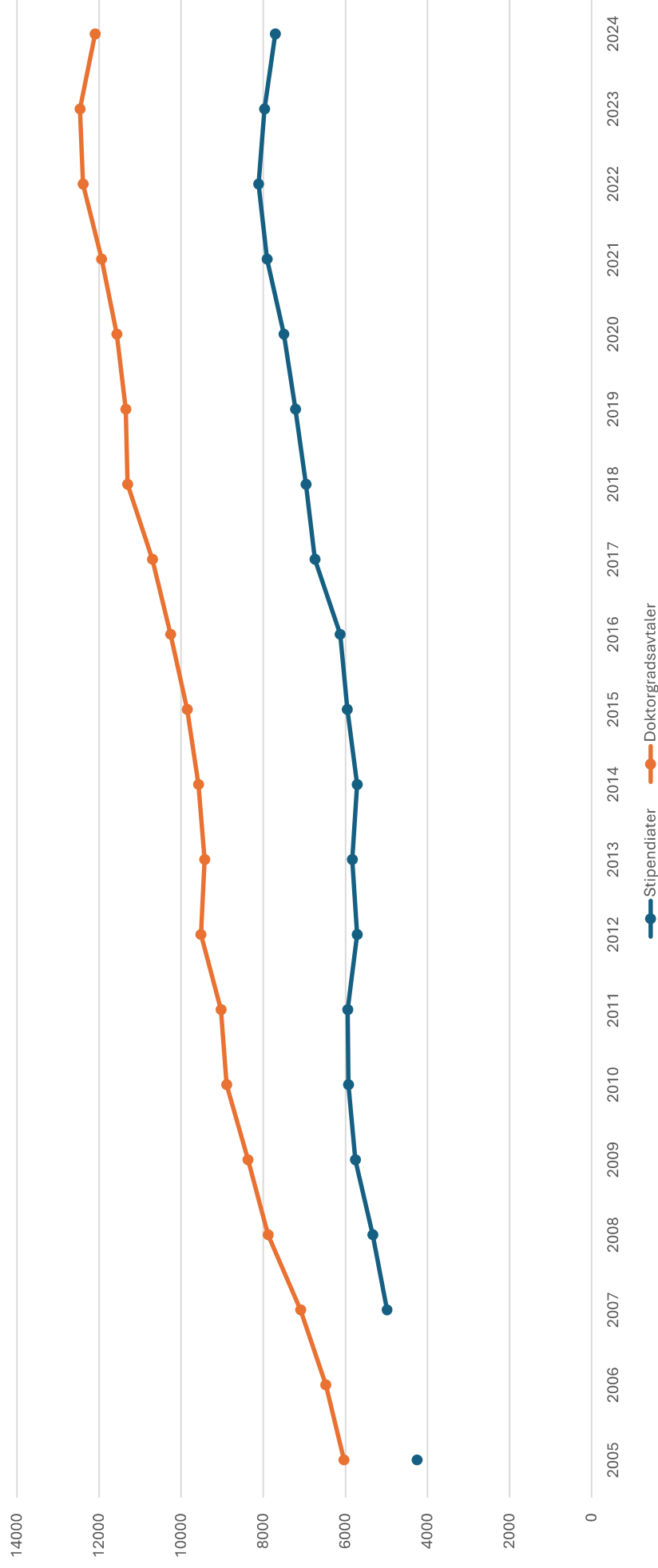
Tidspunkt	Aktivitet/milepæl
2026	
18. og 19. mars	Ekspertgruppemøte
21. april	Ekspertgruppemøte
5. juni	Ekspertgruppemøte og internt seminar med referansegruppen 10:00-11:30
20. og 21. august	Ekspertgruppemøte
Medio september	Digitalt møte med referansegruppen
14. oktober	Ekspertgruppemøte
4. desember	Ekspertgruppemøte og åpent innspillsmøte 10:00-11:30
2027	
Medio januar	Ekspertgruppemøte
Medio februar	Ekspertgruppemøte
1. mars	Overlevering av rapport

Åpent innspillsmøte 4. desember 10:00 – 11:30

- Ekspertgruppen vil invitere til et åpent innspillsmøte fredag 4. desember fra 10:00 – 11:30.
- Møtet vil foregå i KDs lokaler i Kirkeveien 18, Oslo, for et begrenset antall deltakere.
- Det vil i tillegg være mulig å delta digitalt.
- Invitasjon til relevante aktører vil sendes ut i god tid før møtet.
- I forkant av møtet vil ekspertgruppen dele et underlagsdokument som utgangspunkt for innspillene.
- Det vil også være anledning til å sende inn skriftlig tilbakemelding i etterkant av innspillsmøtet.

Bakgrunnsinformasjon og sentrale utviklingstrekk

Utvikling i antall doktorgradsavtaler og stipendiater. 2005-2024.

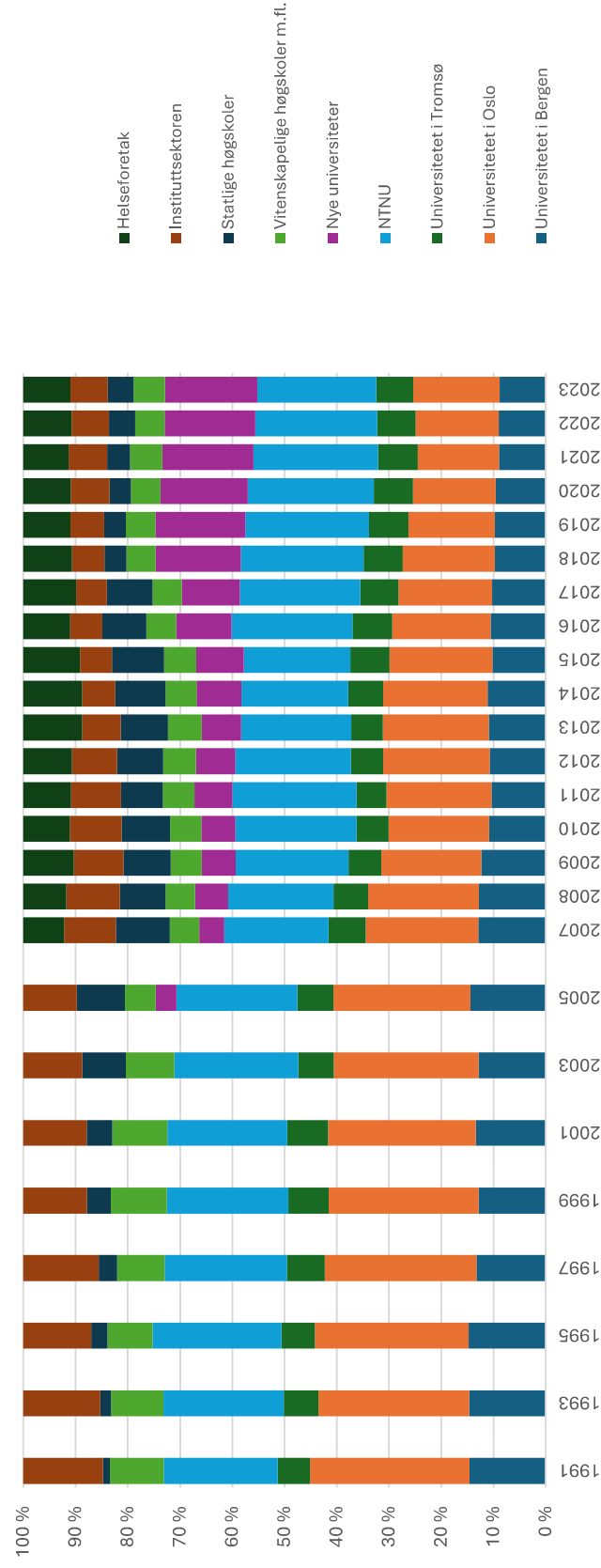
Kilde: SSB og DBH

Utvikling i antall doktorgradsavtaler etter fagområde. 2002-2024.

Kilde: DBH

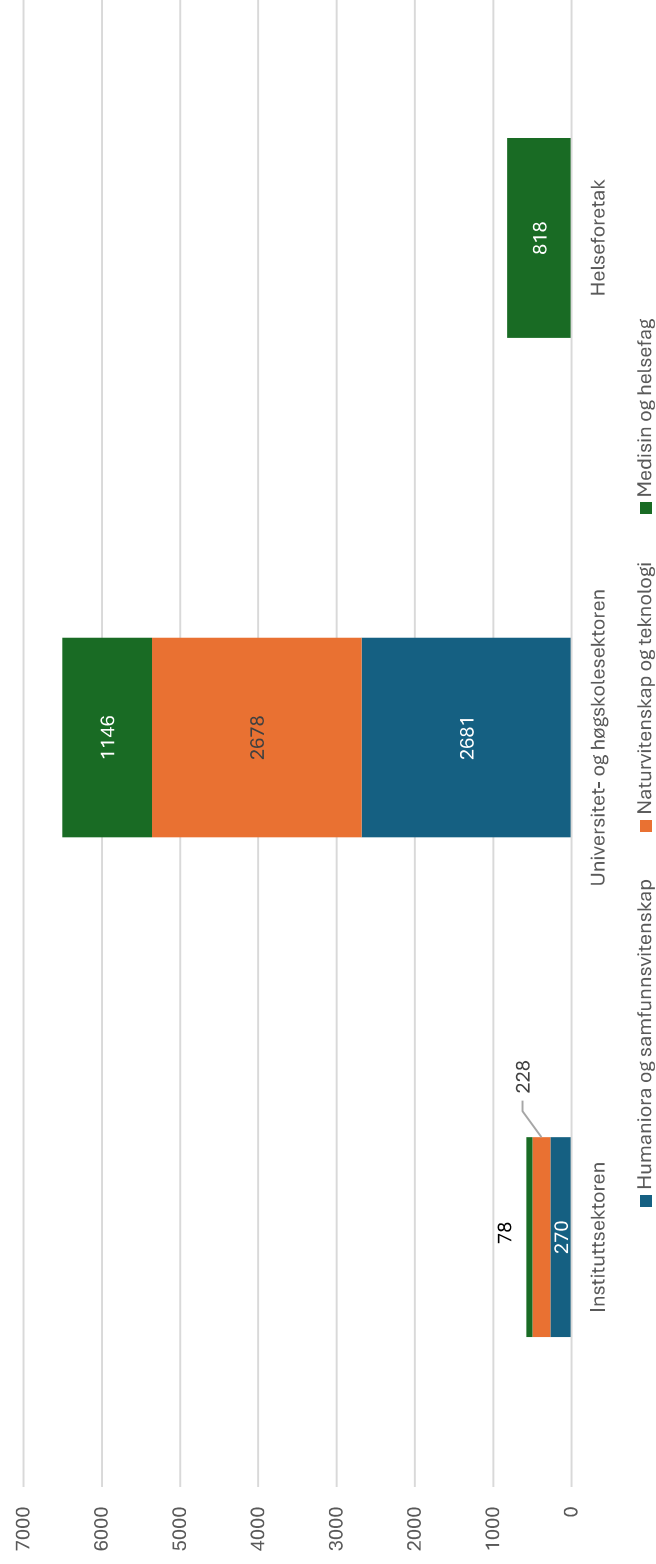
Stipendiater i Norge etter ansettelsessted*: 1991-2023.

* Institusjonene er gruppert etter institusjonstypen de var tilknyttet det aktuelle året. Norges landbruks høyskole er for eksempel registrert som vitenskapelig høyskole frem til og med 2003, deretter som UMB og universitet. Samtidig er Norges veterinærhøyskole registrert som vitenskapelig høyskole frem til fusjonen med UMB, og inngår i NMBU fra og med 2014. Stipendiater tilknyttet helseforetak inngår under legeutdanningen ved de fire breddeuniversitetene frem til 2007.

Kilde: SSB, indikatorrapporten fifur 3.4c

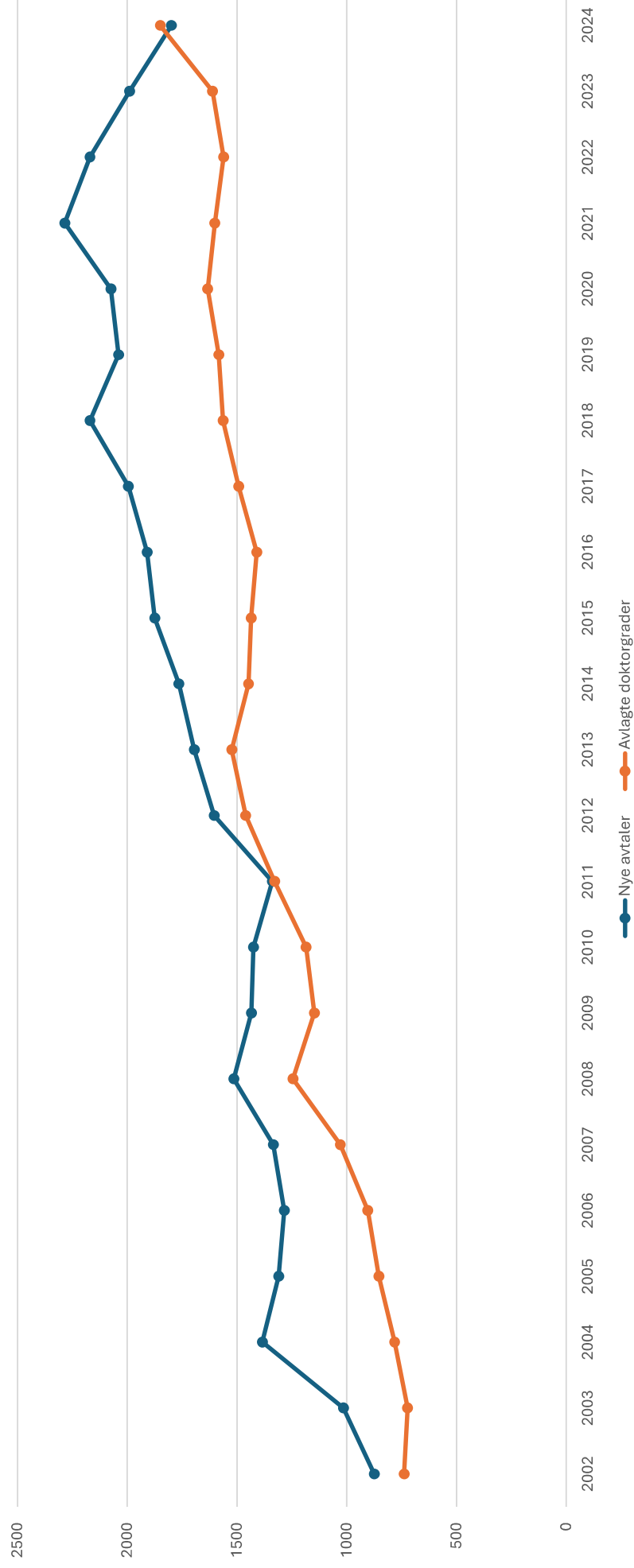
Fordeling av stipendiater* etter sektor og fagområde. 2024.

* Stipendiater inkluderer her også vitenskapelige assistenter (flertallet av disse er i UH-sektoren). Nærings-ph.d. er ikke inkludert ettersom disse ikke tilordnes fagområde.

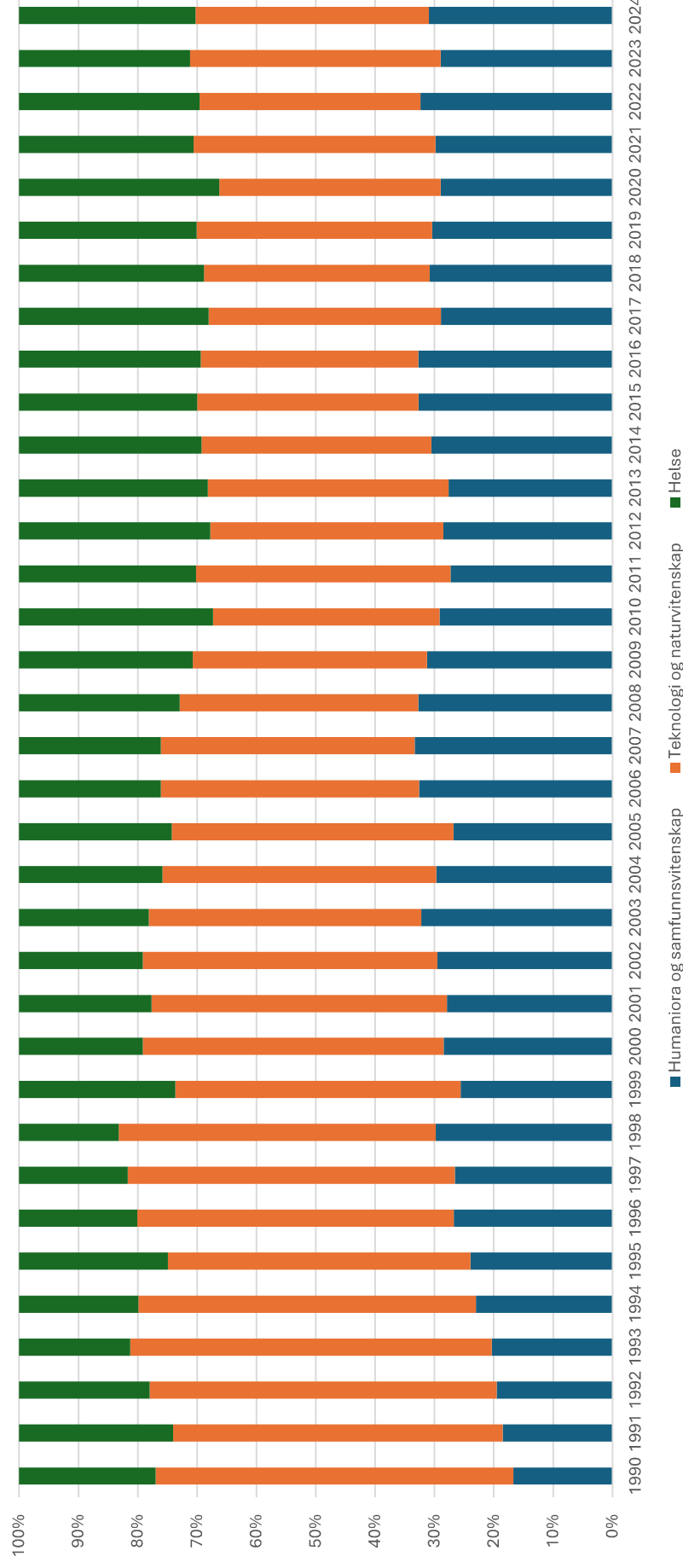
Kilde: SSB-tabell 13924

Utvikling i nye doktorgradsavtaler og avlagte doktorgrader. 2002-2024.

Kilde: SSB og DBH

Utvikling i avlagte doktorgrader etter fagområde. Andel. 1990-2024.

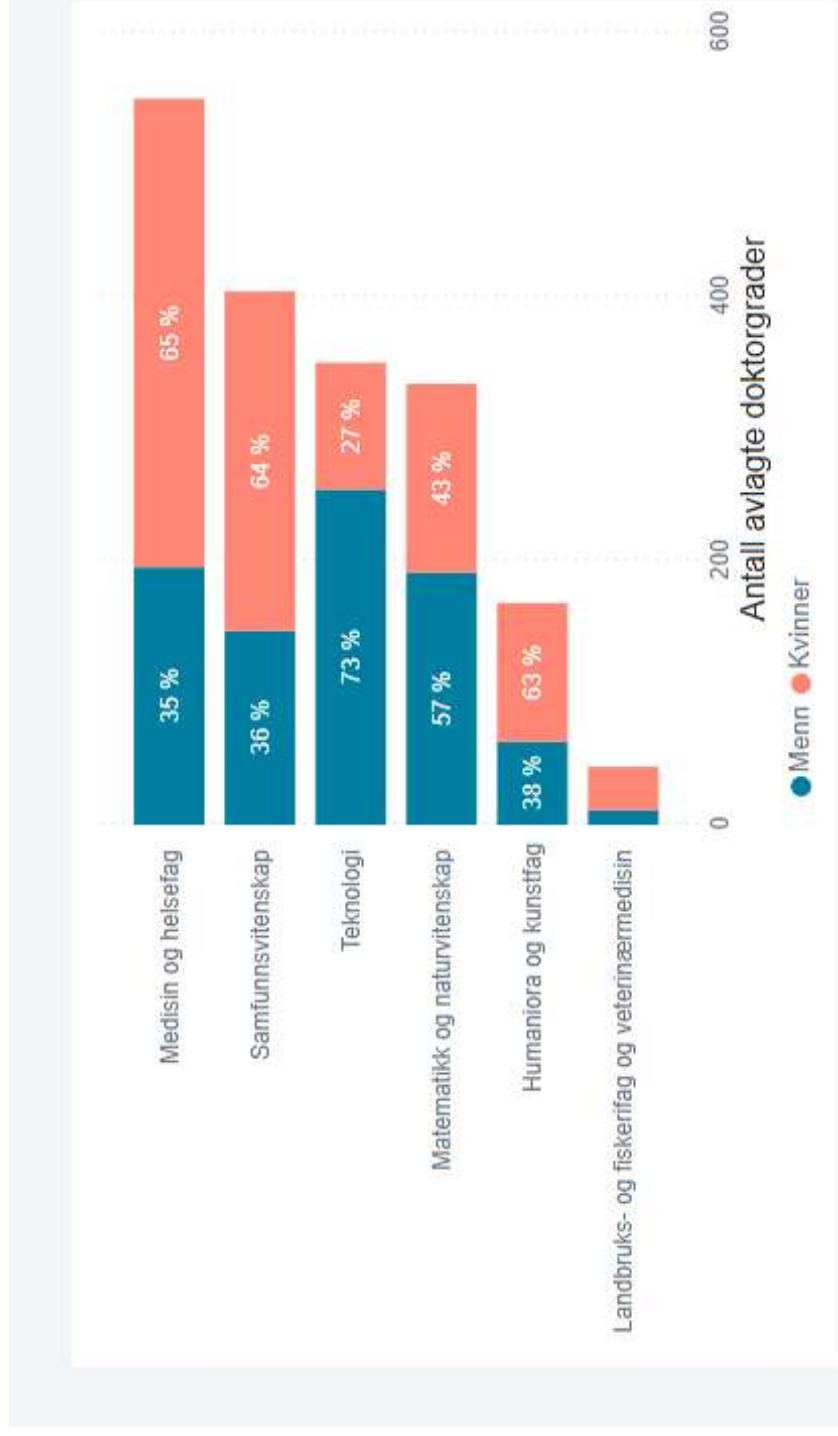

Doktorgradskandidater etter fagområde i utvalgte land. Andel. 2023.

Kilde: OECD, EAG.

Avlagte doktorgrader etter fagområde og kjønn. 2024.

Rammer for doktorgradsutdanningen

Rammer

Nasjonalt lovverk

Institusjonsvise regelverk

Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk

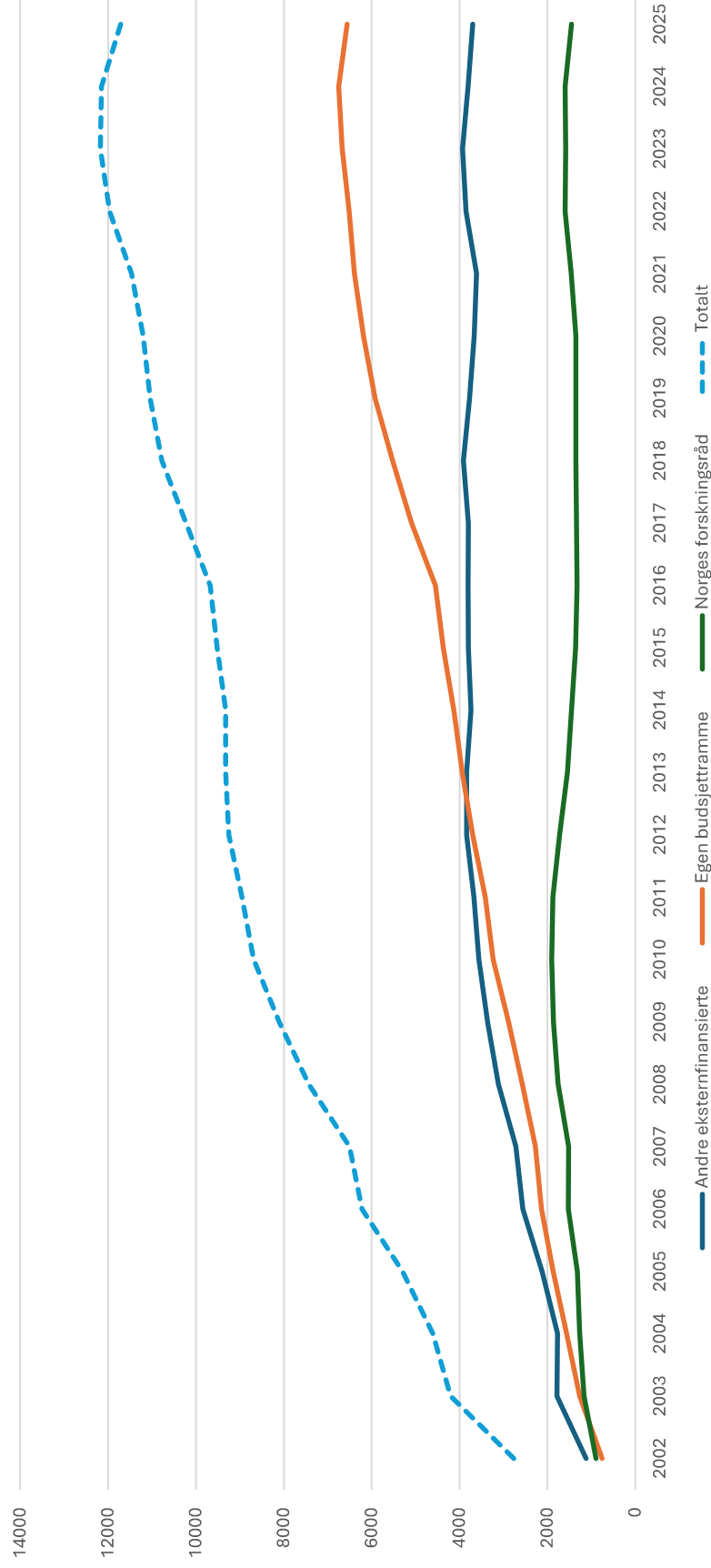
Finansierungsordninger

Nasjonalt regelverk

- Om lag 60 pst av doktorgradskandidatene er ansatt som stipendiat, mens resten er ansatt i andre stillinger.
  - Ulik regulering – ulike rammevilkår innenfor ulike fagområder
- Utfordringer knyttet til åremålets lengde

Ulike finansieringskilder

Utvikling i antall doktorgradsavtaler etter finansieringskilde. 2002-2025

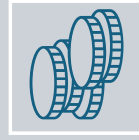

Kilde: DBH

Basisbevilgningen

Finansierer flertallet
av doktorgradene

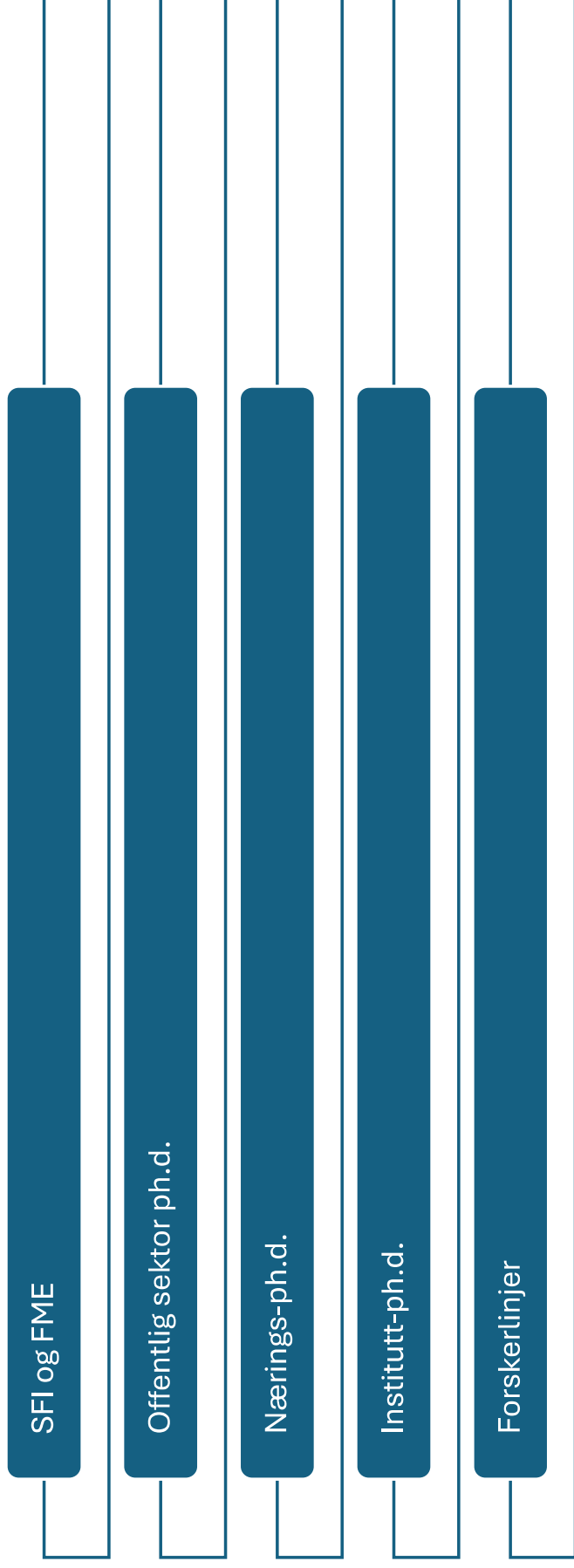

Bortfall av
øremerking i 2023

Funn fra NIFU-rapport:

- Stor variasjon i fordelingsmodeller
- Kvalitet blir viktigere
- Manglende øremerking gir risiko for nedprioritering
- Ekstern finansiering gir både muligheter og utfordringer
- Faglige og institusjonelle forskjeller betyr mye
- Samarbeid med næringslivet gir flere eksterntfinansierte stipendiater og potensielt høyere frafall

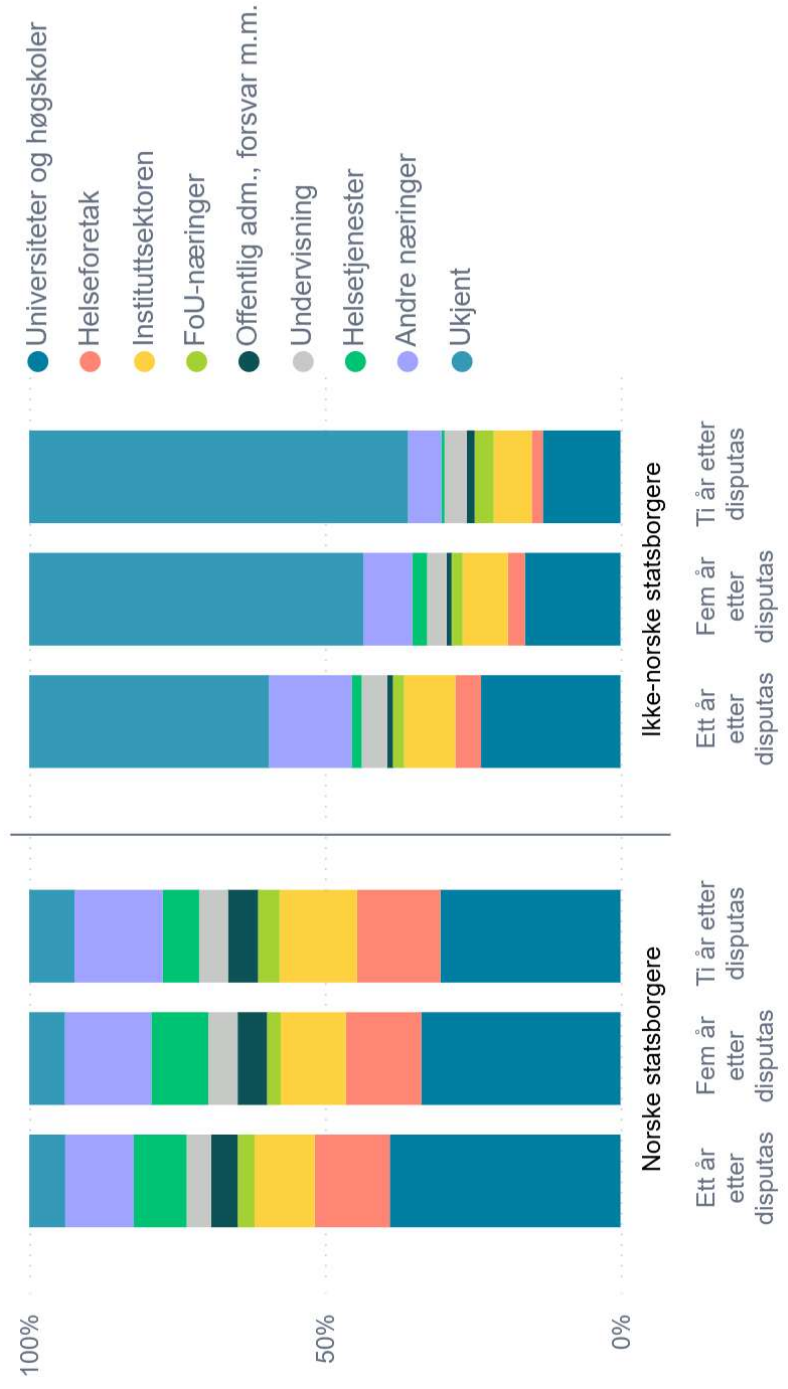
Ulike finansieringsordninger gjennom NFR

Behov for
forskerkompetanse i
bredden av arbeidslivet

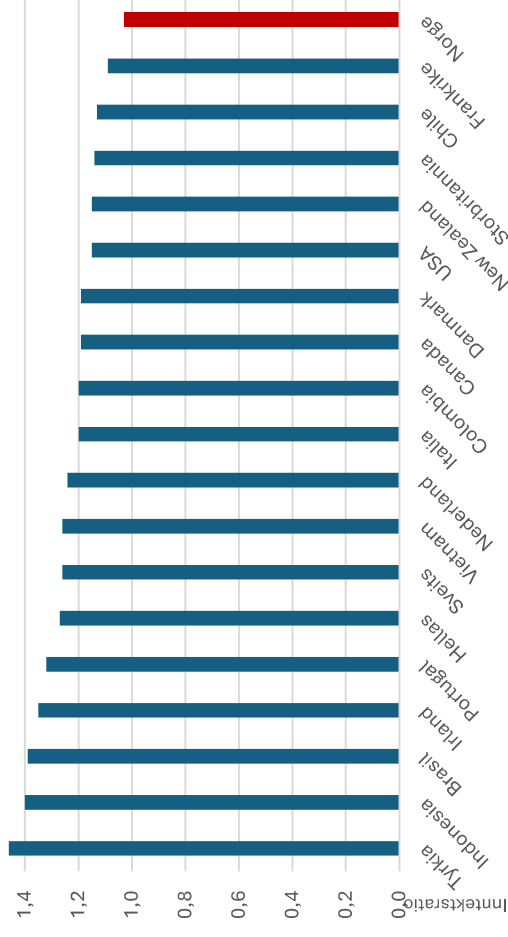
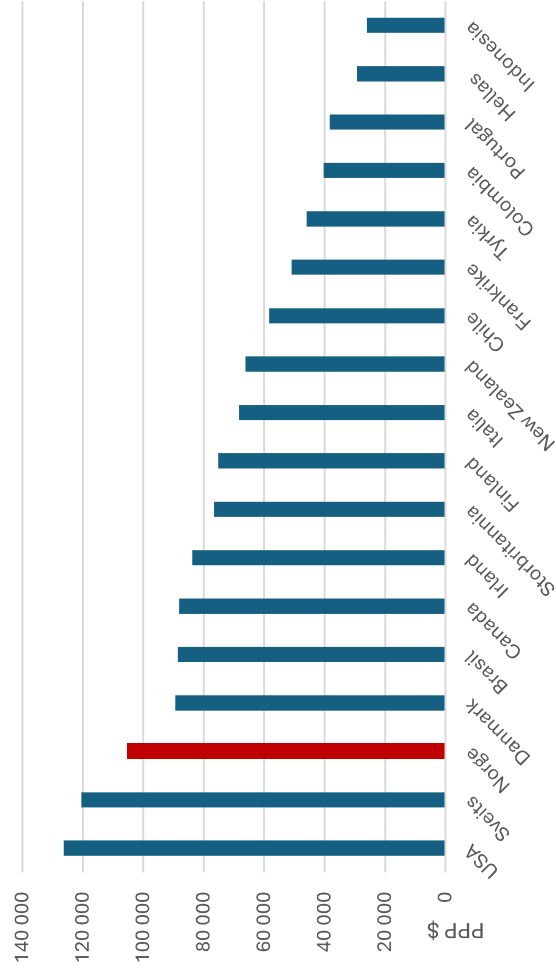
Hvor arbeider forskerne?

Arbeidssted pr. 2023 for hhv. norske og ikke-norske doktorgradsutdannede etter ett, fem og ti år etter disputas

Årsinntekt for ansatte med doktorgrad

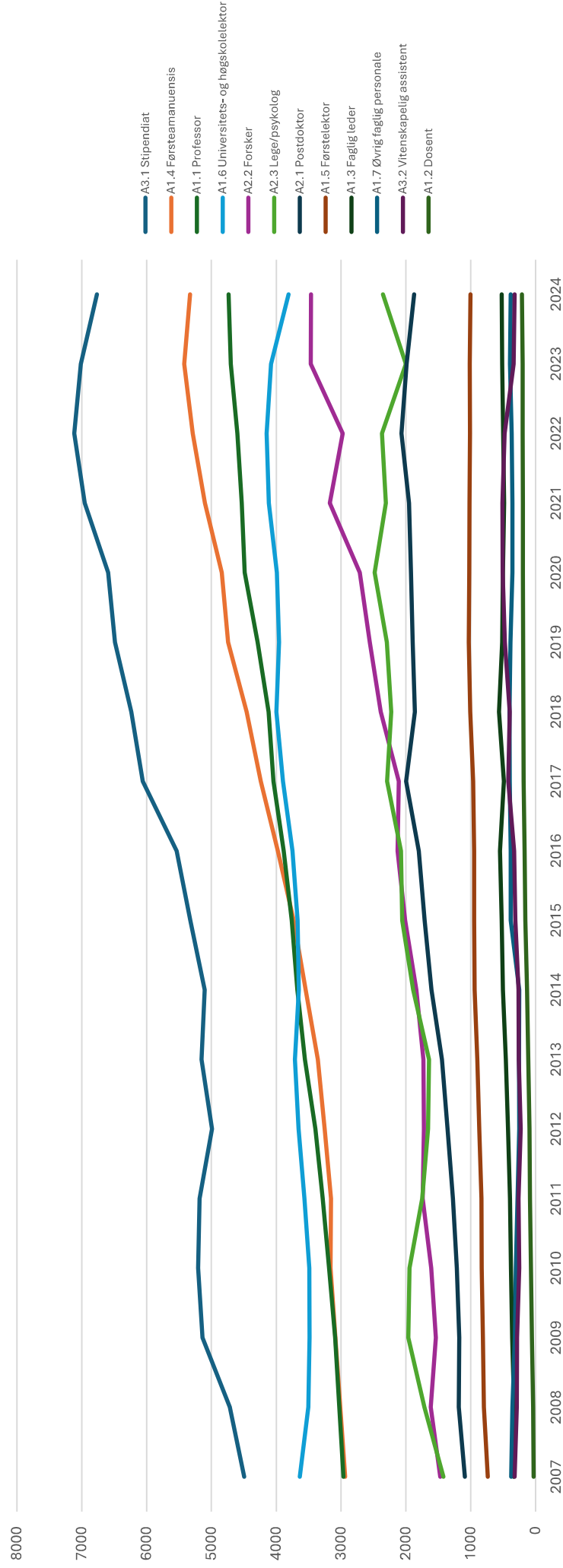
Gjennomsnittlig brutto årsinntekt for ansatte med doktorgrad (venstre), og sammenlignet med mastergradsinnehavere (høyre) i utvalgte land. 2023.

Kilde: Reico 2025 / Indikatorrapporten figur 2.3d og 2.3e.

Balanse mellom vitenskapelige stillinger i akademia

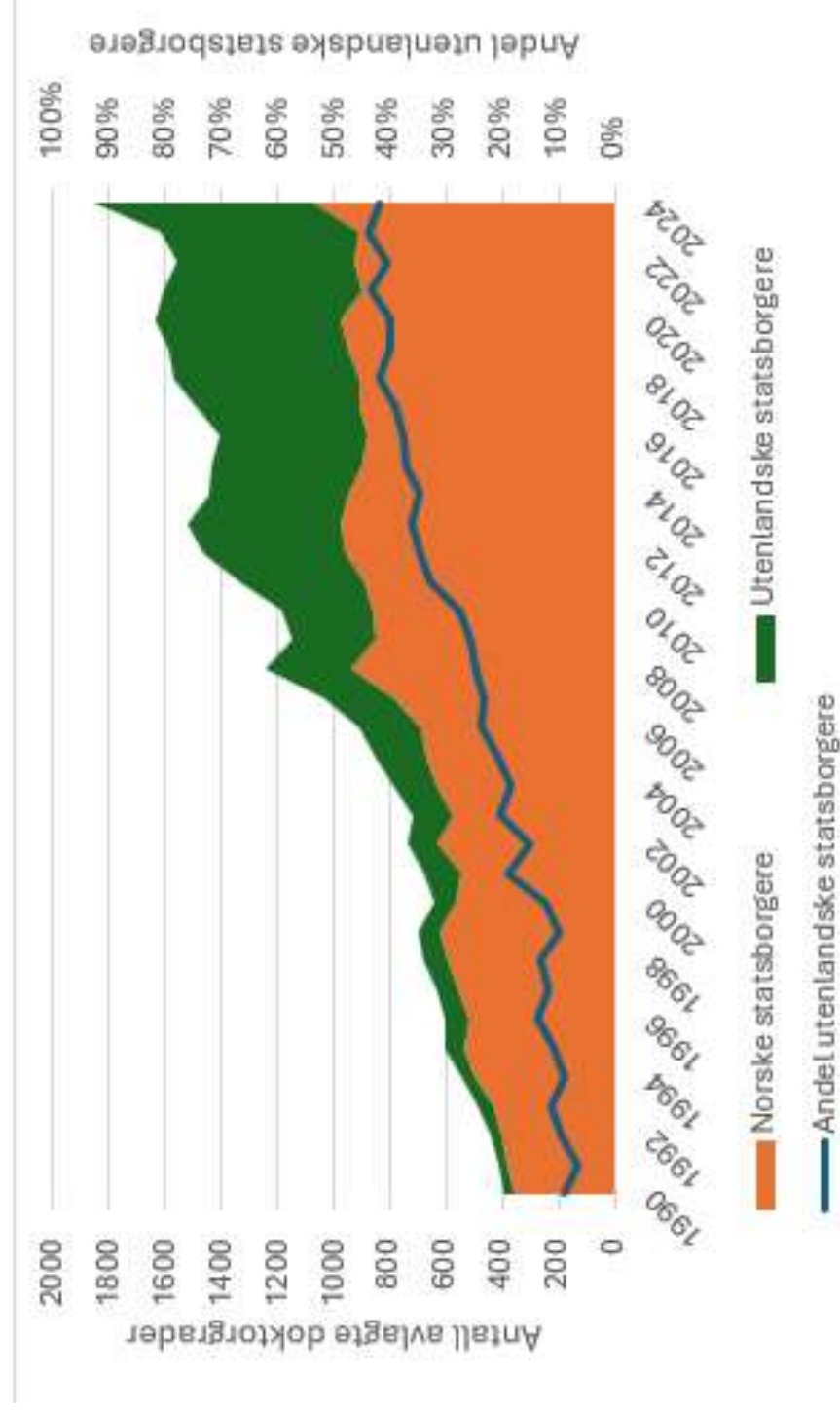
FoU-personale i UH-sektoren. 2007-2024.

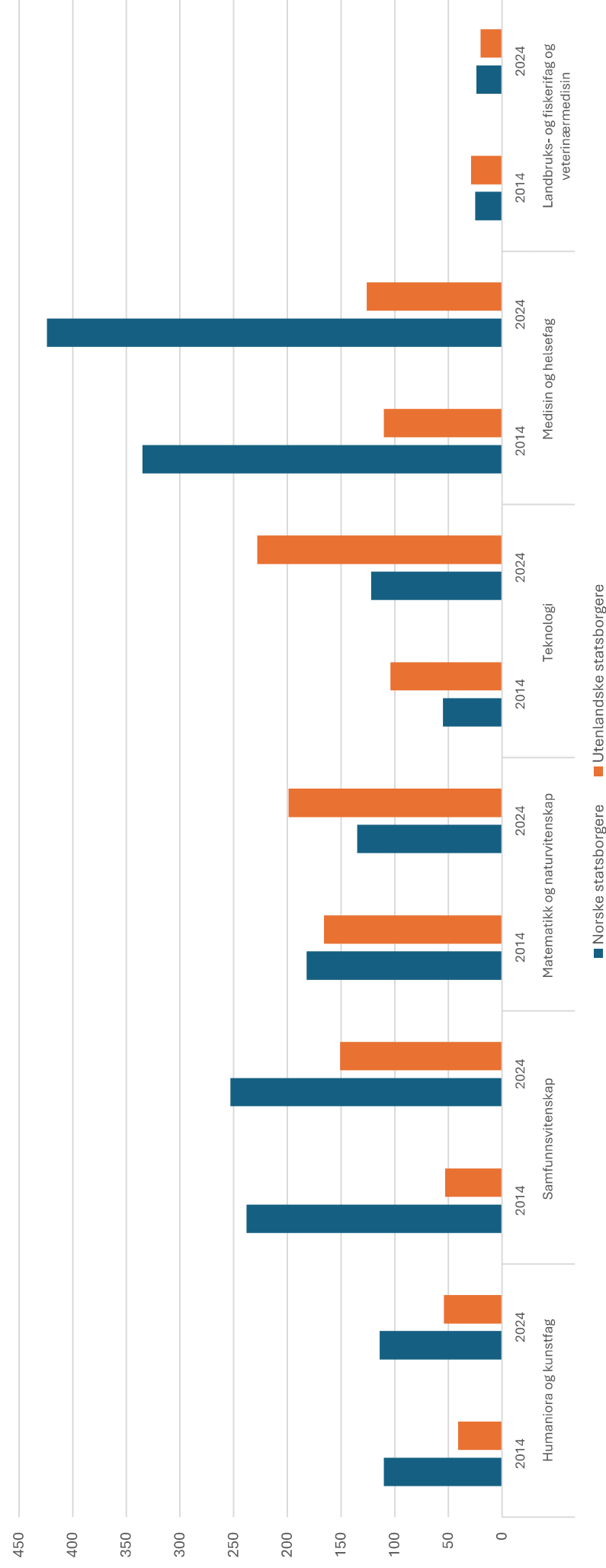
Kilde: SSB-tabell 13515.

Nasjonal og internasjonal rekruttering

Avlagte doktorgrader etter statsborgerskap på disputastidspunktet. 1990–2024.

Avlagte doktorgader etter fagområde og statsborgerskap. 2014 og 2024.

Barrierer for internasjonale forskere

Utenlandsk forskerkompetanse i Norge

Utredning om muligheter og barrierer for å tiltrekke og beholde høyt kvalifiserte utenlandske forskere i Norge

Foto: iStock

HO21

Tilgang til helsedata

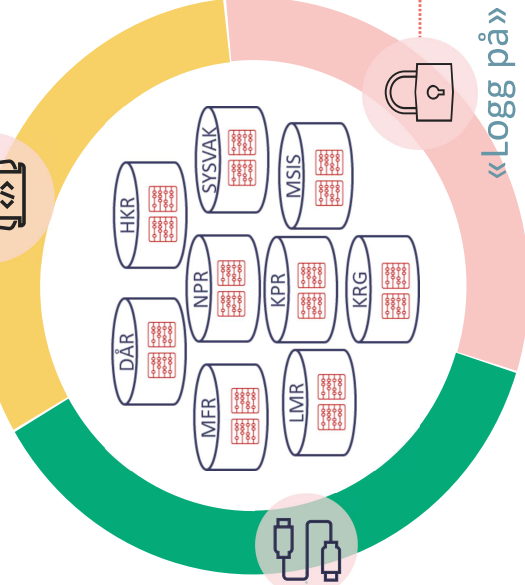
4. Juni 2026

Christine Bergland

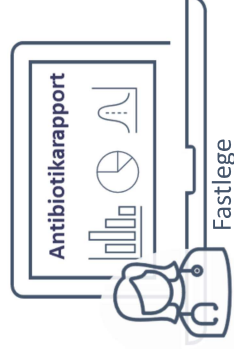
Data ut - statistikk

Bestill

Skreddersydd statistikk og analyse

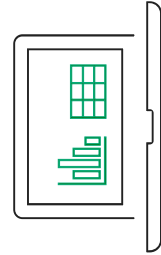

Tilbakeledning av statistikk for tjenstlig behov

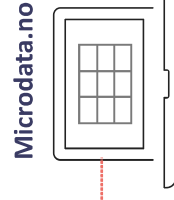
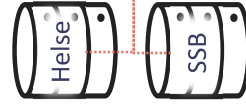
Åpen statistikk for allmennheten

Hent (API)

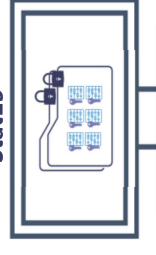

statistikk.fhi.no

Sammenstilling og egenproduksjon av statistikk/data

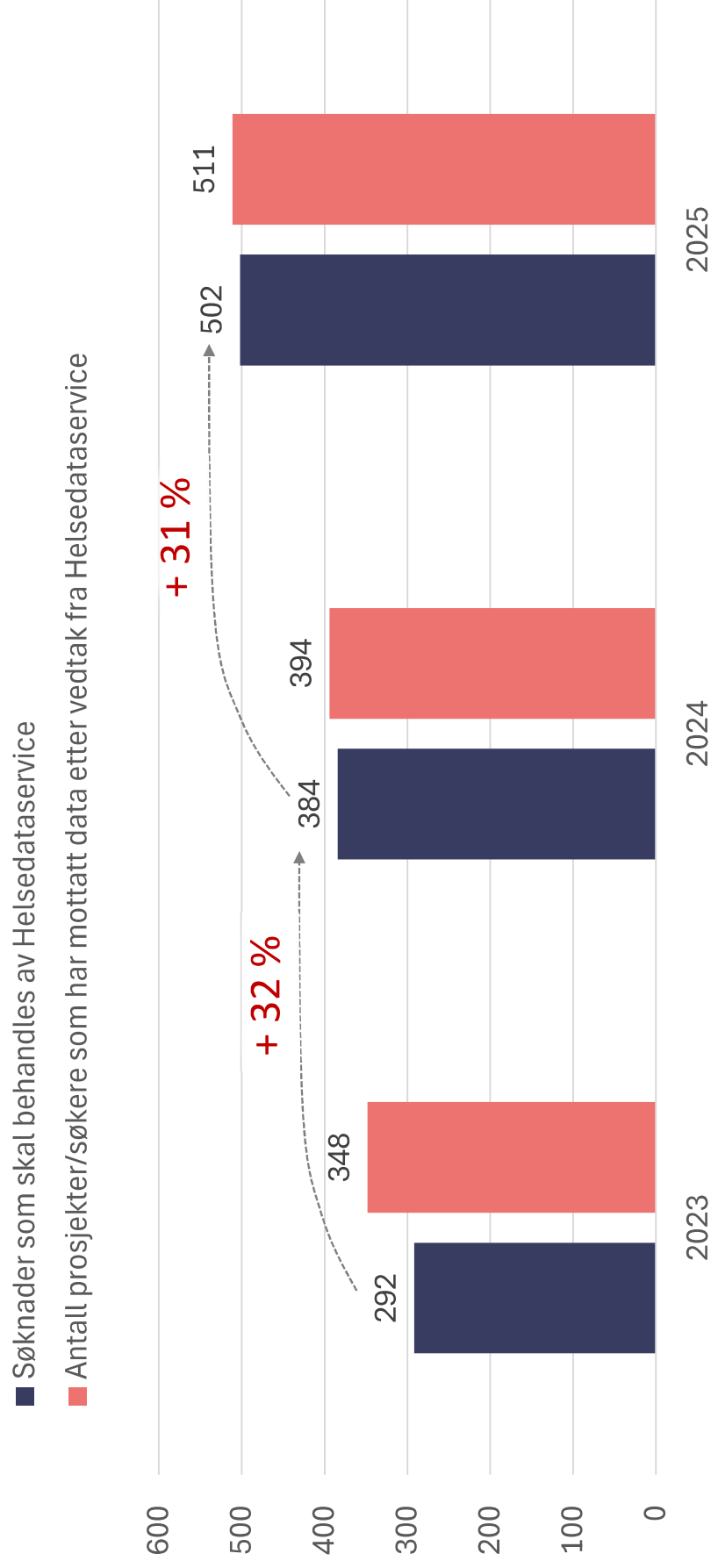

Stat19

Stadig flere søknader og flere søkere som får data

Antall søknader for behandling hos Helsedataservice

Oppdatering fra HDS

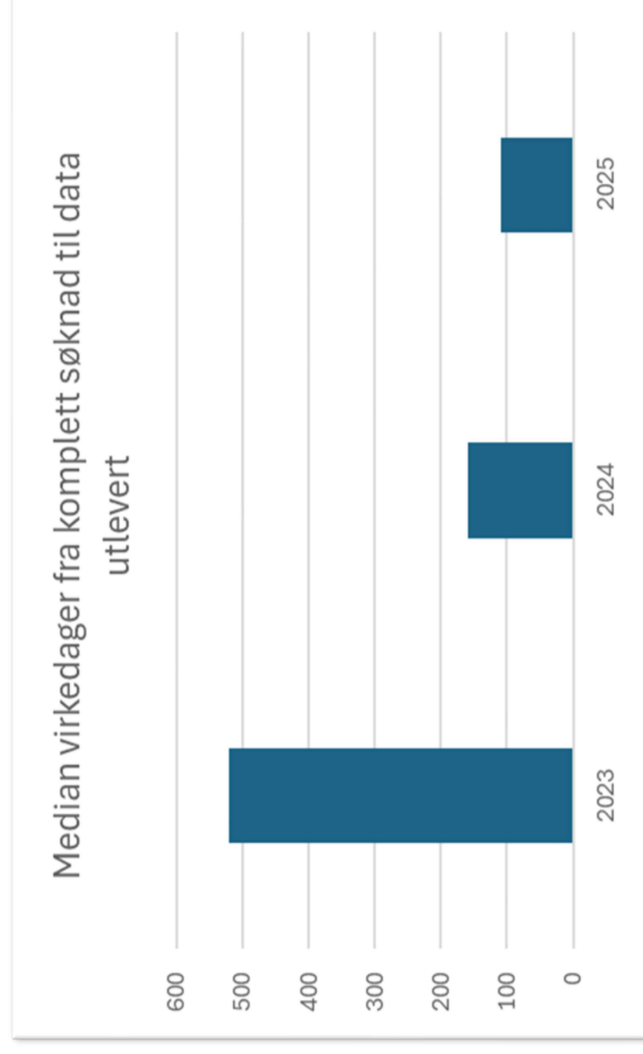
Fra fullstendig søknad til leveranse av data: 3-6 mnd.

Saksbehandling og avklaringer*: 2-3 mnd

Datauttrekk: 1-3 mnd

2026

Anbefalinger i rapporten

- **Styrke kompetanse og ressurser i HDS og hos registerforvalterne**

- Det er behov for å øke bemanningen og kompetansen i HDS, særlig med forskningsfaglig bakgrunn. Dette vil bidra til mer effektiv saksbehandling og styrke dialogen med både forskere og registerforvaltere. Ressurser er også tidvis en utfordring hos registerforvalterne.

- **Opplæring av søkere**

- Bedre opplæring og veiledning av søkere, og også tydeligere rolle for støttepersonell og superbrukere, vil gjøre søknadsprosessen enklere og mer forutsigbar. Det må informeres om hva søkere gjør som ikke har utfordringer med søknadsprosessen. Forskerne kan trenge mer støtte og hjelp fra personer som forstår deres behov og som samtidig forstår regelverket og byråkratiet. Det kan være nyttig med forskningsstøtte som består av superbrukere på å søke helseregisterdata i forskningsmiljøene. Uansett løsning så må søkerne investere nok tid på søknaden.

- **Forenkle og harmonisere prosesser**

- Søknadsskjemaene bør forenkles og harmoniseres, spesielt for endringssøknader. Det er også behov for bedre tekniske løsninger for beslutningsstøtte, kommunikasjon, sikker filoverføring og nøkkelhåndtering mellom søker, HDS og registerforvaltere. Innføring av svarfrister i dialogen mellom HDS, registerforvalterne og søker og å gi tydelig informasjon om prosess og tidsplan kan gi rask 12. Flaskerhals for tilgang til norske helseregisterdata effekt på tilfredshet og tidsbruk. Å videreutvikle microdata.no med helsedata og å kunne overføre informasjon til søknadsskjemaet i HDS kan være et viktig grep, men det faktum at næringslivet p.t. ikke har tilgang til microdata.no må da løses.

Anbefalinger i rapporten

- **Tydeliggjøre og modernisere regelverk**
  - For å sikre riktig tolkning av regelverket, bør det tas initiativ til en overordnet juridisk utredning av de rettslige rammene for tilgang til helsedata generelt og til forskning spesielt. Det bør utarbeides en ny veileder eller rundskriv til lovverket, tilpasset dagens forskningsbehov, for å forenkle saksbehandlingen og sikre lik praksis. Helsedata- og statistikklovgivningen bør harmoniseres.
- **Øke bruken av skreddersydd statistikk der det er hensiktsmessig**
  - Registerforvalterne ønsker seg søknader med problemstilling som skal besvares uten at søker ber om individdata. Da blir det mindre behov for å dele individdata og dermed mindre behov for omfattende dataminimering i enklere søknader. Prosessen kan bli enklere og spare tid for søker, litt tid i FHI og totalt sett gå betydelig raskere.
- **Styrke samarbeid og kommunikasjon**
  - Bedre og mer strukturert dialog mellom søkere, HDS og registerforvaltere er nødvendig. Dette inkluderer mulighet for fysiske og digitale møter og for aktiv involvering av brukere i utviklingen av HDS og søknadsprosessen. Spesifikt må søkerne og HDS tilpasse språket til hverandre, både i søknadsskjemaet og i kommunikasjonen ellers. Bruker-/fokusgrupper bør benyttes for å sikre at løsninger er tilpasset brukernes behov.

Anbefalinger i rapporten

- **Fremme bruk og synlighet av norske helseregisterdata**

- Det er viktig å synliggjøre gevinster og muligheter ved bruk av norske helseregisterdata i forskning og innovasjon på en realistisk måte. Mer midler til forskning med helseregisterdata kan bidra til å synliggjøre hvor viktige slike data er i forskning. Prosesser og avtaleverk for deling av data, særlig på tvers av landegrensler i Norden, bør forenkles for å gjøre norske data mer attraktive og tilgjengelige.

- **Tiltak for rask effekt**

- Små og enkle grep, som innføring av svarfrister, veiledning til variablene og bedre informasjon om prosess og tidsplan, kan gi rask effekt på tilfredshet og tidsbruk. Identifisering og implementering av slike «lavthengende frukter» bør prioriteres.

Oppsummert

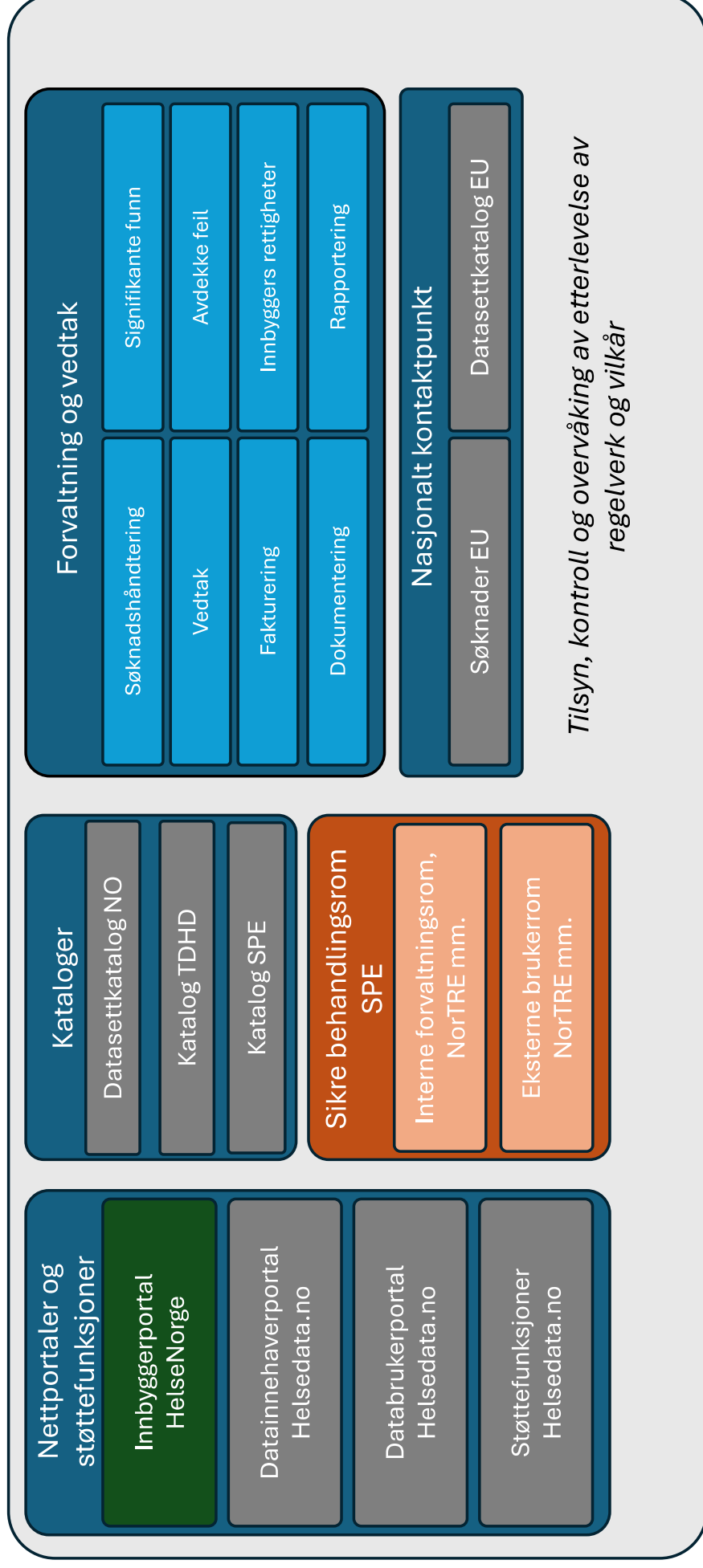
Konkrete innsatsområder:

- Autonome team
  - Systematisk dialog med søkere
- Regelverk
- Nøkkelhåndtering
- Brukerundersøkelser
- Fakturering og timepris
- KI

Effekter

- Raskere saksbehandling
- Mer tilfredse brukere
- Mulig økt ressursbruk

EHDS

UNIVERSITY
OF OSLO

UNIVERSITY
OF BERGEN

Ny nasjonal infrastruktur for personsensitive data fra 1. januar 2026

Gard Thomassen, PhD
Styreleder NORTRE
IT-direktør, UiO

Regjeringen samler løsninger for sensitive data i én nasjonal infrastruktur

Nyhet | Dato: 23.10.2025

Regjeringen har besluttet å samle dagens løsninger for behandling av sensitive data ved universitetene i én nasjonal infrastruktur. Målet er å styrke forskning, beredskap og innovasjon. Med sikre analyserom og bedre samhandling på tvers av sektorer, skal det legges til rette for trygg og effektiv bruk av helsedata til beste for pasienter, forskning og samfunn.

Forsknings- og høyere utdanningsminister Sigrun Aasland og helse- og omsorgsminister Jan Christian Vestre står sammen bak initiativet, som

Kunnskapsdepartementet

Helse- og omsorgsdepartementet

TEMA

Digitalisering av helse- og omsorgstjenestene

Forskning

Sterkere sammen

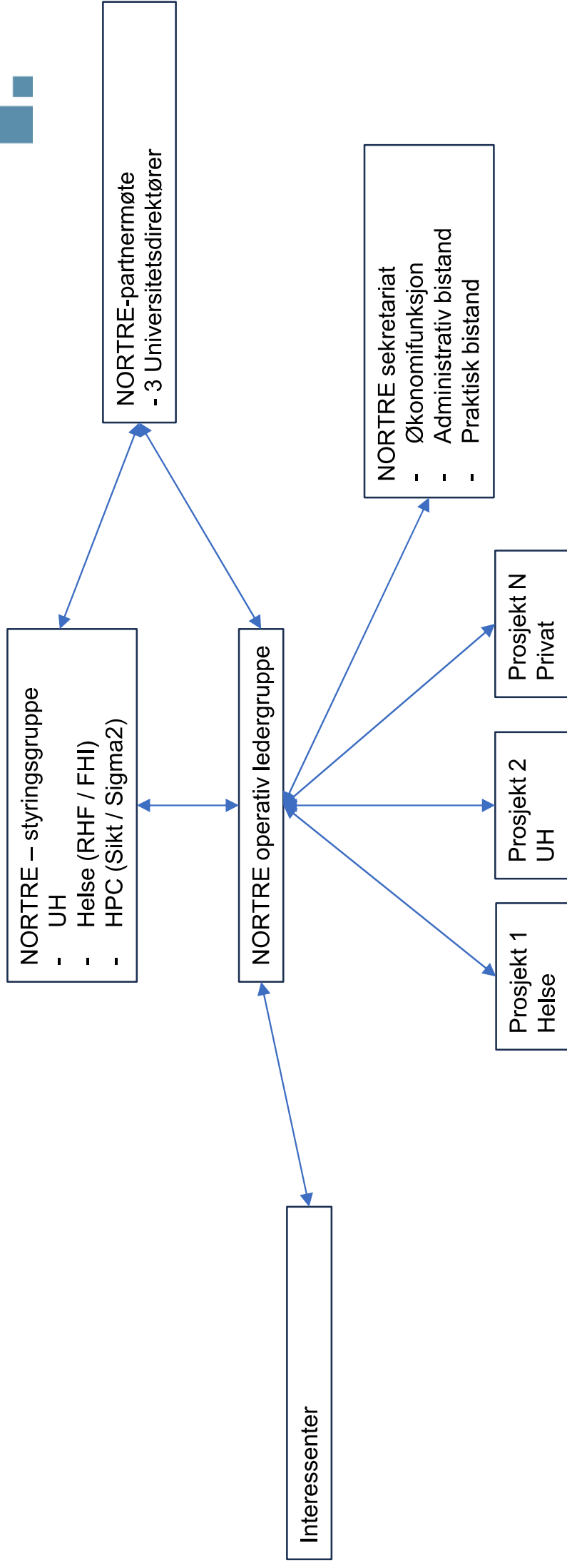
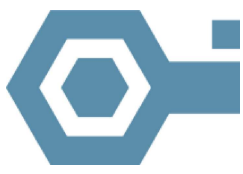
Departement

Universiteter

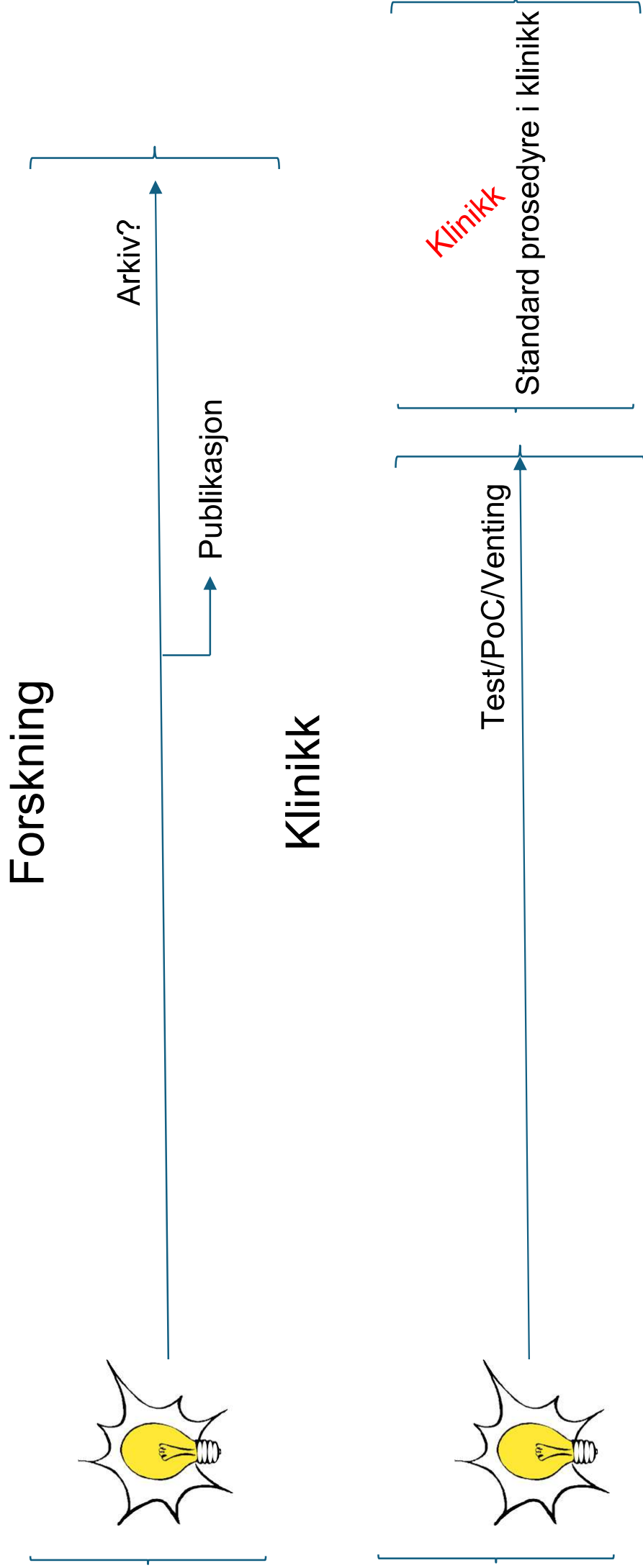
Helseaktører

Forskningsinfrastrukturer

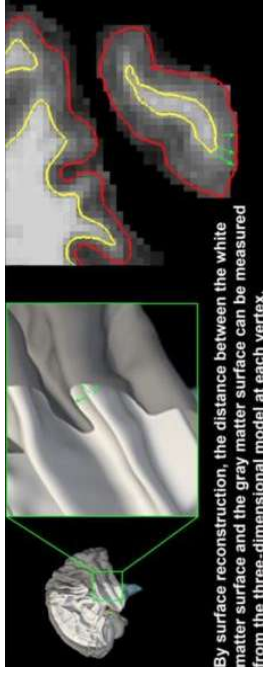
Governance modell for NORTRE

NORTRES rolle

Self Service

Compute, analyse and store data

Collaborate / share

HPC and AI

Feedback services

Consent Service

Phone apps

Export/import API

Tablet apps

Data capture

Web forms

NORTRE status pr mai 2026

- Ledende TRE i Europa (lagring, analysekraft, backup mm)
- > 12.000 brukere fordelt på > 70 organisasjoner
- > 2.500 forskningsprosjekt
- «Bring your own data»
- HPC / KI-kapasitet og kapabilitet i samarbeid med Sigma2 AS
- Integrasjoner (HelseNorge, BankID, Medinsight mm)
- Datainnsamling (mobilapper, spørreskjema, API)
- Dataflytting (>1 TB mellom OUS og TSD daglig)
- Klinikkdirift for OUS/AMG siden ca 2015
- Ikke veldig stort gap til EHDS-krav
- All infrastruktur leveres «in-house»

Prioriterte arbeidsoppgaver for 2026

Ramme på 10.4 MNOK

Hovedmål

Organisasjonsetablering og relasjon til relevante aktører.

Videreføre

- ISO/IEC 27001-sertifiseringsarbeid
- **Løsninger for datatransport**
- **Data-gatekeeper løsning**

Starte

- **EHDS-tilpasninger**
- Øke graden av selvbetjening
- **Enklere tilgang til tungregneressurser**
- Administrativ samordning

Hovedområder for 2027

Øke verdiskapning rundt personsensitive data

Tilpasninger til det europeiske helsedataområdet (EHDS)

Øke robusthet i analyseinfrastrukturene

Tusen takk for muligheten
til å presentere NORTRE

nortre.no

gardot@uio.no

Styret i NORTRE

	Medlem	Vara
HOD (FHI)	Håvard Kolle-Riis	Trine Orten Groven
HOD (RHF)	Rune Simensen (HSØ)	Renate Grüner (HV)
KD (Sigma2)	Gunnar Bøe	Tom Røtting
UiO	Gard Thomassen (leder)	Jens Petter Berg
UiB	Tore Burheim	Silje Skrede
NTNU	Rannveig Tellemand Storeng	Torstein Baade Rø

Ledelsen i NORTRE

Ledergruppe

Christine og Oddgeir (delt ledelse for god geografisk spredning)

Leon Charl du Toit (UiO / TSD)

Sekreteriat

Dagfinn Bergsager (UiO)

Anne Schad Bergsaker (UiO)